

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

bij aan zijn keuze voor het priesterschap: alles om vader niet (nog meer) teleur te stellen. De worsteling die hem uiteindelijk weer los van de kerk maakt gaat voor een aanzienlijk deel over de relatie met zijn vader. Tegenover vaders stille simpele verdriet stond moeders luidruchtige complexiteit: 'Ze heeft me gehypnotiseerd', schrijft Symington (p. 53). En: 'Ze zoog me terug de baarmoeder in' (p. 55). (Hij is geen man van understatements.) Zijn verstrengeling met moeder, het ingezogen worden, ziet hij als blauwdruk voor zijn latere relatie met de katholieke kerk. En nog weer later voor die met de psychoanalyse. Steeds, schrijft hij, is het nodig geweest om zich los te vechten, nadat hij zich eerst heeft neergevlid en in slaap heeft laten sussen. Dat los vechten volgt in het geval van moeder op de ontmaskering, de ontdekking van onoprechtheid en onwaarachtigheid. Symington heeft een grote hekel aan schijnheiligheid. Dat komt, zo legt hij de lezer in het begin van het boek uit, door de grote kracht van zijn geloof in de jonge jaren: Als je God zó liefhebt, dan kan het niet anders of je hebt ook veel haat voor de duivel.

Vaak stelt hij vast van welk van beide ouders hij zijn persoonlijke eigenschappen doorgegeven heeft gekregen. Dat doet hij in het kader van een terugkerende vraag die hij zichzelf door het hele boek heen stelt: Waarom en hoe heb ik me door anderen, door systemen, laten vormen? Hoe komt het dat ik me hun dingen heb eigen gemaakt?

Symington verstaat de kunst op een directe manier tot de lezer te spreken. Hij vermijdt onnodig jargon en giet zijn bespiegelingen in heldere metaforen. Zijn anekdotes zijn treffend duidelijk. In die zin doet hij in en met dit boek precies wat hij beschrijft geleerd te hebben: personaliseren, voorzien van een eigen, persoonlijk karakter. Dat is wat hij als priester beoogde en ook als analyticus hoog in zijn vaandel heeft staan. Het levert een boek op dat ons als lezer zo'n inkijk biedt in de binnenwereld van de mens Neville Symington, dat we ons ver-

trouwd en verwant met hem kunnen gaan voelen: een mens van vlees en bloed — iemand die je graag zou ontmoeten.

Noten

- 1 Symington, N., (1983). The analyst's act of freedom as agent of therapeutic change. *International Review of Psycho-Analysis*, 10, 283-291.
- 2 Symington, N. (1992). *Narcissism: A new theory*. London: Karnac Books.

Terug van weggeweest: Michael Balint

Meeslepend boek over droom en film

Bespreking van

Jonathan Sklar (2017). *Balint matters: Psychosomatics and the art of assessment*. Londen: Karnac Books. ISBN 978 1 7822 04 862, 254 pp., £ 25.19

YVES BIOT

Met de titel *Balint Matters* wil de auteur het rijke gedachtegoed van Michael Balint opnieuw in de actualiteit plaatsen. Als rode draad in het boek positioneert hij Balints denken — maar feitelijk verbreedt hij dit vaak tot psychoanalytisch denken — tegenover de hedendaagse trend van snelle, vaak oppervlakkige en kortdurende psychiatrische zorg, geworteld in een biologische, genetische en gedragsmatige denkkaders. Wanneer psychiaters ervoor kiezen om het luisteren naar patiënten toe te vertrouwen aan derden, gaat dit hoe dan ook gepaard met een verlies van hun rol en betekenis, zo luidt het in de inleiding. Maar ook buiten de psychiatrie moet de holistische visie op de geneeskunde plaatsmaken voor een doorgedreven specialistische geneeskunde. En zelfs de huisartsgeneeskunde heeft het

klassieke zorgmodel van de huisarts (van de wieg tot het graf) omgeruild voor een minder persoonlijk, op efficiëntie gebaseerd zorgmodel.

Door al deze evoluties is Balints denken voor de auteur vandaag actueler dan ooit (geworden).

Structureel en inhoudelijk is het boek opgebouwd uit drie delen, telkens verder onderverdeeld in hoofdstukken.

In het eerste deel worden de belangrijkste theoretische concepten van Michael Balint historisch gesitueerd, op beknopte wijze toegelicht, en waar nodig in verband gebracht met belangrijke invloeden van Alice en vervolgens Enid Balint.

Met Balint komen we op het terrein van de vroege trauma's en tekortkomende omgeving. In zijn denken herkennen we meteen de objectrelationele theorie, de overeenkomsten met het gedachtegoed van Winnicott en enkele fundamentele verschillen met Klein.

De auteur staat vooral stil bij Balints radicale aanpassing van de analytische techniek waar klinisch gebruik van regressie een belangrijke plaats krijgt. Dit eerste hoofdstuk bevat een rijkdom aan verwijzingen naar andere auteurs, maar mist naar mijn gevoel wat klinisch materiaal ter verduidelijking.

Op heldere wijze beschrijft de auteur in een volgend hoofdstuk het spanningsveld tussen het aanleren van de techniek en supervisie enerzijds en het ontwikkelen van authenticiteit anderzijds. Hij pleit voor waakzaamheid bij de leden van psychoanalytische instituten om de vrije associatie te vrijwaren, zowel in de opleiding als in de analyse. De gevaren van overregulering, doorgedreven institutionalisering en inmenging door derden worden uitvoerig besproken.

Verder lezen we over het belang dat Balint hechtte aan het analyseren van de tegenoverdracht van de therapeut, conform de opleidingstraditie van de Hongaarse school. De meest gekende aspecten van Balints werk, de Balintgroepen, komen aan bod in het tweede boekdeel. Verwijzend naar zijn

meest invloedrijke boek *The Doctor, his Patient and the Illness* uit 1957 beschrijft Sklar hoe Balint het psychoanalytisch denken toepaste buiten het klassieke kader, namelijk op de (huis)arts-patiëntrelatie. De auteur illustreert zijn ervaring op dit domein met een rijk palet aan klinische vignettes uit Balintgroepen met huisartsen die hij begeleidde en sluit hiermee het hoofdstuk af.

In de volgende hoofdstukken belicht de auteur hoe deze methodologie ook met vrucht toegepast kan worden bij andere beroepsgroepen. Eerst komen psychiaters in opleiding aan de beurt, daarna beschrijft hij zijn ervaringen met een discussiegroep bestaande uit hiv-specialisten in Zuid-Afrika. Ook hier komt Sklar tot de conclusie dat het integreren van psychoanalytisch denken verdiepend en verrijkend is, wat nog eens duidelijk wordt in het aangeleverde klinisch materiaal.

Het derde en meteen ook grootste deel van het boek gaat over de kunst van het psychodynamisch intakegesprek (*the art of assessment*). Sklar is van mening dat er een relatieve leemte bestaat in de literatuur over dit onderwerp en wil hieraan tegemoetkomen. Na een pleidooi over het belang en de complexiteit van het psychodynamisch interview doorloopt hij de verschillende onderdelen die hierin niet mogen ontbreken. Met uitgebreid eigen klinisch materiaal illustreert hij achtereenvolgens de kunst van het beginnen, het belang van vroege herinneringen en van domes, het belang van seksualiteit en de kunst van de afronding van deze fase.

In dit aangenaam geschreven boekdeel weerklinkt de ervaren analyticus. De associatie met Michael Balint lijkt evenwel minder voor de hand liggend.

Naast een kennismaking met Balints nalatenschap is dit boek vooral relevant voor wie interesse heeft in de kunst van de psychodynamische evaluatie of voor wie wil nadenken over de opleiding tot psychoanalyticus of psychodynamisch therapeut.